

Modlitba:

Pane, co máme my lidé? Co opravdu máme? Každý jednotlivě nebo spolu? Co nám nikdo nevezme? Jakoby... není toho moc při křehkosti lidského bytí. Ale snad... Oproti tomu, jak se na čas a věci minulé často hledí s tím, že je to nenávratně pryč, není to naopak něco, co nám nikdo nevezme? To, co jsme společně prožili, čistě jen délka času, kterou člověk strávil po boku nebo ve společnosti druhých. To už se prostě stalo. Díky, Pane, za všechno krásné, co se už odehrálo. Tohle léto, ale v našich životech celkově. Pak jsou tu věci, co tak krásné nejsou. Smutky, viny, zranění. Díky, Pane za tu naději, že tohle nám naopak někdo vezme. Zůstane to krásné. Protože ty jsi láska a nic na světě nebo mimo svět není tak vytrvalé jako láska. Prosíme, ať nás i dnes tady nese. Amen

První čtení: Dt 24, 19-22

Druhé čtení: Sk 6, 1-6

Kázání:

Funguju někdy s takovým přístupem, že “ono se to nějak udělá”. Se to nějak zorganizuje. Pamatuju časy, kdy jsme akce dělali jako mládež docela spontánně, bez jakéhokoli papíru, plánu, bez účetnictví. Pak se ale zpravidla dojde do bodu, kdy se to nějak zorganizovat musí.

Do podobného bodu zřejmě dospěla raná církev podle Skutků 6. Píše se o napětí až konfliktu, který mezi křesťany v Jeruzalémě vyvstal. Jsou dobré důvody domýšlet, že ten problém byl ve skutečnosti větší a bolavější, než jak ho líčí Bible. Bible ho sice zmiňuje a vzápětí hlásí, že se to elegantně vyřešilo. Úplně hladké to asi nebylo.

Četl jsem k tomu takový článek a pak jsem zkoušel, co mi k tomu řekne umělá inteligence, a předesílám, že mě dovedly k pro mě novému chápání té situace ze Skutků 6. (Ta konverzace s chatbotem mě fakt nadchla. Přišlo mi, že se mnou snad až sdílí ten badatelský zápal...)

O co v té šesté kapitole jde, potažmo jak se to klasicky chápe. Křesťanský sbor v Jeruzalémě sestával z dvou skupin – stejně jako tehdejší židovstvo vůbec. První skupina byli domácí židé, rodáci, mluvící především aramejsky, kulturně zakořenění v hebrejské tradici. Druhá skupina (je doloženo, že ta druhá skupina měla v Jeruzalémě vlastní synagogu) byli také židé, ovšem ne tak úplně rodáci, do Jeruzaléma se přistěhovali z různých jiných koutů, kde ovšem nasákli helénskou kulturou a jejich prvním jazykem byla řečtina. Tyto dvě skupiny židů se překlopí také do prvního křesťanského sboru.

Podle Sk 6 si helénští muži stěžují, že se jejich vdovám nedostává spravedlivého dílu. Klasický výklad pracuje s tím, že šlo o to, aby se mohly helénské vdovy najíst stejně dosyta jako hebrejské. Někdo je šidil při jídle (rovná se: dostávali méně z potravinové sbírky). Jako řešení apoštolé dosadí sedm diakonů, jáhnů, kteří dohlíží na spravedlivé rozdělení potravin.

Aktuálně mě přesvědčuje odlišný výklad té situace.

Totíž vdova... Byť Starý zákon nikdy nezapomene vdovy jmenovat mezi ohroženými skupinami společnosti, vdova nemusí být nutně stařenka, která čeká, až jí někdo nasype nějaké drobky. Zvláště ve starověku můžeme domýšlet, že bylo množství mladých vdov. Helénské vdovy, to mohla být ve skutečnosti skupina akčních

ženských, které nebyly v roli klientek tehdejší křesťanské potravinové sbírky, ale naopak spoluorganizovaly to rozdělení mezi helénské potřebné.

Navíc "helénské" – řecká kultura o fous víc počítala s tím, že žena může být samostatná, podepisovat smlouvy, nakupovat, prodávat. Helénské vdovy mohly být docela majetné, akční, schopné ženské.

Stížnost, že nedostávají rovný díl, může dobře znamenat, že starousedlíci – organizátoři potravinové sbírky - nebrali jejich angažovanost a roli vážně. Nechtěli jim přiznat tu roli a zodpovědnost spolupracovnic.

Přemýšlel jsem nad přirovnáním: Jako kdybychom tu měli sbírku na Ukrajince, měli z té sbírky nějaký výtěžek, přišly by Ukrajinky a řekly, že chtějí samy také pomáhat, jestli jim z toho uvolníme nějaké prostředky. A my bychom odpověděli: tady máte nějaké pastelky, to vám musí stačit.

Nebo teenageři kdyby takhle přišli. Došlo mi, že dnešní nezletilí jsou v trochu podobném postavení jako ženy ve starověku. Mají omezenou právní zodpovědnost, hledí se na ně trochu svrchu, protože s nima každé máme svou zkušenost, že jo... Rozdíl je v tom, že teenager se z této telecí pozice časem většinou vymaní. Ženy ve starověku se z téhle škatulky vymaňovaly jen výjimečně.

Můj aktuální pohled na Skutky 6: Tématem není: aby všichni dostali stejně najíst, ale: koho bereme nebo nebereme jako rovnocenného spolupracovníka.

Ještě jeden vedlejší argument, že ty vdovy nebyly klientky: Diakonia, ta služba, která se myslí tím řeckým slovem, tedy příprava jídel od krájení cibule, prostírání na stůl po sklizení a mytí nádobí, to nikdy, nikdy nedělali svobodní muži. To dělali ženy a otroci.

Článek, který jsem k tomu četl, byl hodně feministicky laděný a v téhle fázi začal kritizovat řešení, se kterým apoštolé přišli. Místo toho, aby těm schopným vdovám zjednali rovnocenné postavení v jejich službě, tak nad ně ustanovili sedm chlapů. Ztotočující patriarchální struktura tím ještě posílila!

No, nevím, jestli ve starověku bylo myslitelné jiné řešení. Aby vás společnost brala vážně, tak jste jako jednatele potřebovaly chlapa. (I tu stížnost, že se helénským vdovám nedostává rovného dílu vznášejí helénští muži!!) Trochu jako s těmi nezletilými dnes. Když chtějí teenageři něco zorganizovat, nesnažíte se změnit zákony, aby se stali plnoprávními. Šoupnete jim tam dospěláka, který jim jejich akci zastřeší a trochu je při tom zkontroluje.

Jsem tedy přesvědčen, že těch sedm mužů, kteří byli vybráni, neskončilo tak, že by osobně krájeli cibuli, ale bylo to sedm mužů, kteří formálně zastřešili potravinovou sbírku, kterou dál reálně dělaly helénské vdovy. V tom množství nově obrácených křesťanů, o kterých se píše, by ani sedm chlapů na tu práci nestačilo.

Také nikde dále nečteme, že by u těch stolů sloužili, naopak o nich čteme jako o kazatelích, misionářích. Tahle sedmička takzvaných diakonů se pak zásadně podílí na šíření křesťanství právě do helénského světa. To je mimochodem zajímavé, ten posun rolí. Ti muži se měli starat o sociální práci. Ale stali se z nich kazatelé. Měli původně zastřešit helénskou křesťanskou komunitu v Jeruzalémě. Ale když pak museli z Jeruzaléma pryč a stali se hlavními nositeli misie.

Říkám si, že evangelická Diakonie nebo školy, které zřizuje naše církve, jestli se nestanou významnějšími nositeli misie než sbory. Jestli to tak už náhodou není...

Církve a sociální práce. Měl jsem teď v Moravči rok jáhenskou praktikantku, předtím dělala sociální pracovníci v hospicu, tak mě na to téma sociální práce víc upozorňovala. (Sám na to moc buňky nemám.) Historikové vedou diskuse, jaký vliv na rozšíření křesťanství ve starověku mělo právě to, že se křesťané věnovali sociální práci. Asi to nebyl jediný faktor, ale důležitý. Stejně jako to, že křesťanství dalo prostor a roli ženám a otrokům.

(Než si to později zas rozmyslelo.) Nebo se diskutuje o tom, že křesťané jaksí lépe obstáli v epidemiích prvních staletí, protože o nemocné jaksí obětavěji pečovali. (Křesťanství také nabídlo radikálně nový pohled na nemoc a utrpení – to by bylo na samostatné povídání.)

Moudrá kniha mě navedla na fascinující detail z historie: Císař Julián ve čtvrtém století našeho letopočtu. Jeho strýc Konstantin Veliký ve jménu Kristově povraždil své příbuzné, usedl na trůn, legalizoval křesťanství a dal prostor tomu, aby křesťané naopak začali válcovat původní antickou kulturu, filosofii a vědění. Císař Julian, když se pak po Konstantinovi dostal na trůn, byl proti. Považoval křesťany za pokrytce (to viděl dobře na svém strýci), považoval je za barbary, kteří rozkládají kulturu a říši. Snažil se obnovit původní antické dědictví. Za mě je to docela sympaták, humanista. (I když křesťané mu dali přízvisko „Apostata“ – odpadlík.)

V jednom jeho dopise čteme, jak si všímá křesťanské sociální péče. A to mi přijde jako nejskvělejší paradox: Julián v rámci obnovy starých kultů doporučuje pohanským kněžím a pohanským chrámům, že jestli chtějí získat stoupence, tak mají tu sociální péči od křesťanů okopírovat! Nařizuje zřídit dobročinné instituce při pohanských chrámech. Rozčiluje se také nad tím, že – představte si to – křesťané pomáhají nejen vlastním stoupencům, ale všem! To je pak jasné, že jsou úspěšní! Julian pak uvolňuje nemalé prostředky na péči o chudé.

Podle mě bomba! Svět se tu něco naučil od křesťanů. Ne že by už předtím nebyli v Římě chlebedárci, co přispívali na chudé. Ale něco za to očekávali: uznání, společenskou pozici. Křesťané naučili svět pomáhat těm, kteří vám to nemohou nijak vrátit.

Julianova snaha skončila jeho smrtí. Po něm nastoupil Theodosius, který nastolil křesťanskou totalitu, zakázal jiné kulty, řecko římské dědictví a vědění bylo potlačováno, matematická a filosofka Hypatia Alexandrijská byla cíleně zlynčována křesťany. (Za sebe bych radši žil v době Juliana než za Theodosia.) Theodosius za to posílil provázání křesťanské charity s oficiální strukturou biskupství.

Šlo by tedy říci, že sociální práce bytostně patří ke křesťanství a je pilířem křesťanské misie. I díky ní křesťané dlouhodobě uspěli.

Je otázka, co s tím dnes, kdy sociální práci dělá slušně i spousta jiných než právě křesťané.

Našel jsem si ale obecnější formulaci: Křesťané tou svou sociální prací ve starověku trefili (moderně řečeno) mezeru na trhu. Vyhmátli potřebu, která byla těžce nenaplněná. Za sebe (možná trochu alibisticky, že pro to sociálně nemám až tolik buňky) uvažuji: Nemusí to být jen sociální práce. I když tam se pořád hodí každá ruka. Může to být cokoli, kde něco chybí, kde je mezera.

Kde myslíte, že je v dnešní době nedostatek, prázdný prostor?

Obrovská mezera je v dnešní době podle mě i jen v tom se potkat a popovídat si, naslouchat si nebo učinit tu zkušenost, že mi někdo naslouchá. V době počítačů a umělé inteligence tahle potřeba nebude klesat. Je tu zjevná mezera osobní pastore - obyčejné, mezilidské. Kadeřnice nebo učitelky v ZUŠ mají hlavy jak škopky. Ale třeba je ta mezera na trhu právě i v tom, aby se v klidu, rozumně a bez manipulace mluvilo o víře a náboženství. Aby se připomínalo, jak Kristův příběh proměňuje životy dalších lidí. V těch Skutcích zvěstování zůstává na prvním místě jako hlavní úkol apoštolů. I když je otázka, jak na to zrovna v naší naježené společnosti.

Nemusíme být všichni Matka Tereza (doufám). Ale nějaká vnímavost vůči tomu, kde je nenaplněnost, potřeba, touha, k té vnímavosti jsme zváni jako společenství i jako jednotlivci.

Když se vrátím zpátky k té pointě ze Skutků 6 - přál bych nám, abychom měli odvahu pozvat ke spolupráci nebo přijmout jako platné spolupracovníky na tomhle díle opravdu všechny, kdo jsou ochotní.

Pane, díky za všechny, za kohokoli, kdo se nějak snaží pečovat o potřebné, nenaplněné. Amen.

přímluvné modlitby:

Pane, prosíme o otevřené oči. Ať vidíme, kde něco chybí. Třeba stačí málo, třeba jen trochu pozornosti a začne cesta k uzdravení. Prosíme za všechny malé kroky.

A pak prosíme za ty, kteří tu sociální práci dělají opravdu naplno. Nebo jakoukoli službu. Za ty, co v práci pořád potkávají samé potřebné, nemocné nebo vnitřně rozložené. Prosíme o dostatek sil pro psychology, učitele, lékaře.

Předkládáme ti nenaplněnost dnešní doby. Můžeme uvažovat, s čím vším souvisí. Jestli naše současná kultura není jakousi kulturou náhražek nebo povrchních náplastí, kdy se problém přelepí a tím se to považuje za vyřešené.

Zároveň, vnímáme, jak tu schopnost uzdravovat uvnitř, tu nemáme my. To umíš ty, léčit mysl, srdce, které jsou kolikrát na kousky.

Pane, díky i za léčivou schopnost společenství. Že když se ty polámané kousky dají nějak dohromady, tak je vlastně docela dobře.

Odevzdáváme Ti všechny, kterým dobře není. A třeba to na povrchu není vidět.

Prosíme za každodennost, která přišla s koncem prázdnin. Ať nacházíme zdroj sil, radosti, ale i smysl tam, kde se musí nějak zápasit.

Společně se pak modlíme slovy, která nás naučil náš Pán, Ježíš Kristus.

Otče náš, který jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpust nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva, navěky. Amen.